

Datum 2019-06-12
Diarienummer 0514/19

Utbildningsdepartementet

Göteborgs Stads yttrande över remissen - En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan SOU 2019:6

Göteborg är en av Sveriges största studentstäder. Den högre utbildningen och forskning som bedrivs är av stor vikt för stadens utveckling. Det är också en statlig arbetsgivare av betydelse. Detta betänkande - En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan är väsentligt för hur den högre utbildningen och forskningen i framtiden ska utformas och styras. Göteborgs Stad ställer sig positiv till betänkandes förslag i stort, men vill genom denna skrivelse betona vikten av att på ett tydligare sätt involvera kommun och regionerna i de dialoger som ska styra lärosätena. De främsta anledningarna till detta är att även om lärosätenas roll är generell och nationell, så är de av historiska och naturliga skäl också i många fall tydligt regionalt förankrade i sina forskningsportföljer och utbildningsutbud. Den roll lärosäten spelar för den regionala utvecklingen är i många fall en helt avgörande tillväxtfaktor.

Dialogbaserad styrning av lärosäten

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget att regeringens styrning av högre utbildning och forskning bör ha ett dialogbaserat och fyraårigt perspektiv där styrning och uppföljning också sker genom överenskommelser. Som utredningen lyfter fram kan det skapa bättre planeringsförutsättningar och uppföljning. Det kan minska den nuvarande detaljeringsgraden och motverka kortsiktiga dimensioneringsbeslut.

Göteborg Stad ställer sig positiv till förslaget om att utbildningen av legitimationsyrken styrs genom fyraåriga planer och överenskommelser. Med detta ges en bättre långsiktighet och en tydligare styrning av dimensioneringen av utbildningarna. Staden instämmer i att förslaget om att återigen fokusera styrningen på antalet examina kan ge lärosätena ökade

incitament att arbeta med till exempel validering och sena ingångar på program, vilket kan underlätta det livslånga lärandet. Tillsammans skapar dessa förslag bättre förutsättningar för en långsiktig och hållbar kompetensförsörjning inom legitimationsyrken.

Det längre tidsperspektivet ger förutsättningar för att kunna bygga ut och förverkliga nationellt fattade beslut om kompetenskrav för vissa yrkesgrupper som är vanligt inom välfärdsområdet.

Göteborgs Stad tillstyrker betänkandets förslag om styrning och uppföljning genom överenskommelser. Överenskommelserna är ett led i den fyraåriga dialogbaserad styrningen av högskolan. Det finns en potential att både lärosätena och det omgivande samhället skulle vinna på en ökad mobilitet, där forskare har delade tjänster som exempel i en kommun och på ett lärosäte. Det handlar inte bara om att lärosäten ska ha adjungerade lärare utan att lärosätena tillsammans med kommunerna utvecklar samverkan. Lärosätena kan också använda delar av det omgivande samhället för praktisknära forskning, som testbäddar och utveckla samverkan kring kvalificerade fortbildningar.

Betänkandet lämnar inget förslag på att se över representationen i styrelserna för lärosätena. Regeringen utser formellt ordföranden och andra ledamöter till styrelserna efter förslag från en nomineringsgrupp ledd av landshövdingen. Utifrån att det regionala utvecklingsansvaret har övergått från länsstyrelserna i samtliga regioner skulle sannolikt representation från regionerna kunna tillföra styrelserna viktig kompetens om kommunens och regionens behov och bredda perspektiven.

Kompetensförsörjning och livslångt lärande

Göteborg Stad tillstyrker förslaget om en återreglering av högskolans ansvar att på grundläggande och avancerad nivå även omfatta fort- och vidareutbildningen. Det är en angelägen förändring för att vidmakthålla och utveckla det livslånga lärandet.

Det råder idag en stor kompetensbrist inom flera yrkesområden och regionala utbildnings- och arbetsmarknadsanalyser förutsäger att denna brist kommer att förvärras i framtiden. Tillgången till rätt kompetens är avgörande för företag och organisationer, inom såväl privat som offentlig sektor, för att möjliggöra tillväxt och konkurrenskraft. En obalans mellan den utbildning som ges inom en region, och den kompetens som efterfrågas av arbetsgivarna inom regionen utgör därför ett problem. Att kunna svara upp mot det regionala behovet av kompetensförsörjning bör därför vara en

del av lärosätenas uppdrag och de regionala kompetensförsörjningsplanerna bör kunna avspeglas i det regionala utbildningsutbudet.

Lärosätena ska arbeta med kompetensförsörjning och detta inkluderar även det livslånga lärandet och behovet av kompetensomställning. Stora förändringar kopplat till exempelvis digitalisering, automatisering och globalisering ställer krav på nya och kompletterande kompetenser hos redan yrkesverksamma. Detta ställer även nya krav på lärosätena att agera snabbt och flexibelt på förändringar och nya behov, samt på att skapa och förbättra förutsättningar för det livslånga lärandet. Det kommer krävas en ökad flexibilitet i utbildningsutbud och utbildningsupplägg så att tillgängligheten för fler att delta i utbildning ökar, oavsett tid och rum.

Individens val av utbildning följer ofta traditionella mönster som kopplar till exempelvis social bakgrund och kön. Högskolorna har länge arbetat med att bredda rekryteringen till att omfatta grupper som traditionellt inte söker sig till högskoleutbildningar, men fortfarande finns en stor snedrekrytering. Problemet med matchning på arbetsmarknaden, där alltför många individer står utan arbete samtidigt som arbetsgivarna har svårt att rekrytera till lediga anställningar, handlar i hög grad om att för få personer söker sig till yrken där det råder personalbrist. En fortsatt samverkan för att utveckla formerna för breddad rekrytering av studenter till lärosätena behöver prioriteras.

Validering av utländsk utbildning är inget område som betänkande lämnar förslag på men är ett viktigt verktyg. Att utröna vad som är hinder för att valideringen ska kunna genomföras i större omfattning är angeläget. Valideringsdelegationens delbetänkande från april 2018 lämnar förslag som skulle kunna öka antalet akademisk utbildade som står till arbetsmarknadens förfogande.

Samverkan med det omgivande samhället

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget om en förstärkt formulering i högskolelagen. Sveriges universitet och högskolor spelar en mycket viktig roll för ekonomin och samhällsutvecklingen. Behovet av samverkan mellan lärosätena och övriga delar av samhället är självklar och berör såväl utbildning som forskning och innovation. För den regionala utvecklingen är det viktigt att lärosätena engageras i och tar hänsyn till de regionala processerna och utvecklingen. Detta kan gälla behov vid omställning av industri som beror på eller kräver skifte av teknologi och kompetens. Dessa förändringar går i många fall mycket snabbare än vad utbildningssystemet är van att hantera, och behoven av kortsiktiga insatser krockar ibland med de uppdrag och förordningar som styr lärosätenas verksamhet.

Göteborgs Stad ställer sig bakom de föreslagna ändrade skrivningarna i högskolelagen (1992:1434) som tydligare lyfter fram samverkan, men anser att de behöver kompletteras bland annat med en definition av vad som menas med denna samverkan. Staden bedömer att om samverkan inte

kopplas till resurstilldelningen riskerar frågan att prioriteras ned av lärosätena. Det krävs en bättre utvecklad modell för hur samverkan ska ske och hur detta ska följas upp av UKÄ.

Betänkandet saknar förslag om hur kommuner och regioner som utbildningssamordnare genom verksamhetsförlagd utbildning (VFU) ska hanteras eller själva finansiering av den samma. För flera utbildningar, inte minst de som leder till legitimationsyrken, är det avgörande att lärosätena har ett välfungerande samarbete med regioner och kommuner.

Ökad andel direkta anslag kan uppnås genom omfördelning av statliga medel för forskning.

Utredningen lämnar förslaget att föra över statliga forskning- och innovationsmedel från forskningsfinansiärer som Vetenskapsrådet, Vinnova, Forte, Formas m.fl. att direkt fördelas till det samlade anslaget för lärosätena. Idag kan kommuner och regioner ta del av medel från olika finansiärer för olika forsknings- och innovationsuppdrag. Göteborgs Stad avstyrker förslaget om att omfördelning av statliga medel till forskning ska fördelas direkt till lärosätenas anslag.

I betänkandet saknas underlag om den forskningen som bedrivs av regioner och kommuner och därmed vilka konsekvenser som utredningsförslag får för denna forskning utanför de statliga lärosätena. Göteborgs Stad befarar att det kan komma reducera kommuner och regioners framtida forsknings-, utvecklings- och innovationskapacitet.

Förslag att tillsätta en nationell utredning om högskolans roll i innovationssystemet

Utredningen väljer att avgränsa uppdraget som finns i direktivet till att inte omfatta högskolans roll i innovationssystemet. Det ställer krav på fördjupad samverkan mellan olika samhällsaktörer för att skapa både tekniska och sociala innovationer. Det är angeläget att en sådan nationell utredning kommer till stånd. Göteborgs Stad tillstyrker därför förslaget om en nationell utredning.

Göteborg den 12 juni 2019
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Axel Josefson

Mathias Sköld